ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS
FOLIA LITTERARIA POLONICA 10, 2008
https://doi.org/10.18778/1505-9057.10.28

IV. WYKAZ HABILITACJI I DOKTORATÓW LITERATUROZNAWCZYCH W ROKU AKADEMICKIM 2005/2006

Kamila ŻYTO, *Strategie labiryntowe w filmie fikcji.*

Celem dysertacji jest przedstawienie i interpretacja sposobów, za pomocą których struktura, jaką jest labirynt, wpisuje się w obręb dzieła filmowego oraz udowodnienie tego, że specyficzne środki języka filmowego wzmacniają ewokowane przez błędnik sensy. Zakresem praca obejmuje obszar filmu fikcji, cezury historyczne nie zostają wyznaczone. Rozdział pierwszy pracy zawiera podstawowe ustalenia dotyczące tego, czym jest labirynt, w jakich aspektach termin ten bywa używany. Kolejne, zasadnicze dla rozprawy rozdziały, mowa tu o rozdziale drugim i trzecim, zawierają część teoretyczną i analityczną. W części teoretycznej dysertacji ustanowiona zostaje odpowiednio przestrzeń i czas, a co za tym idzie narracja, jako te poziomy dzieła filmowego, które ulegają przekształceniu i dla których labiryntowa struktura staje się matrycą modelującą. W związku z charakterem owych modyfikacji wyróżnione zostają labirynty przedstawione i przedstawiające jako podstawowe sposoby istnienia błędnikowej struktury w obrębie dzieła filmowego.

The aim of the work is to present the way in which the labyrinth structure functions in the area of film and to prove that special, characteristic for the medium ways of expression can improve the meanings usually connected with labyrinths. The domain of the dissertation is limited to pictures which belong to the area of the fiction films. The first chapter of the work deals with such problems as definition of the term "labyrinth" and also tries to give the answer to the question about contexts in which it is most often used. The following chapters of the dissertation both consists of theoretical and analytical part. Space, time and as a result narration are established there as this components of the film work for which labyrinth is supposed to become the matrix generating changes. In order to describe and define the character of these changes "depicted" and "depicting" labyrinths are introduced. Finally, two theoretical models are constracted and the wide range of somethimes complicated operation is enumerated to show how the strategies work. The effect that we can achive and the one that sholud be called "labyrinthal" is the result of auteurs intention and subjective viewer's experience of reception.

Anna DROZD, *„Gdy w innych górach będę pił suchą wodę..." Problematyka śmierci w twórczości Zbigniewa Herberta.*

Celem pracy jest próba opisu poetyckiej tanatologii Zbigniewa Herberta. Przedmiotem badania stały się wiersze, dramaty i utwory prozatorskie autora *Rovigo*; przyjęto ujęcie diachroniczne. Analiza zgromadzonego materiału literackiego skłania do wniosku, że fundamentami Herbertowego myślenia o kresie są: ambiwalentne ujmowanie kwestii ostatecznych, nieufność dotycząca pośmiertnych losów człowieka oraz przywiązanie umierających do doczesnego konkretu. Praca składa się ze wstępu, pięciu zasadniczych rozdziałów, uwag końcowych i bibliografii.

The aim of the dissertation is the description of Zbigniew Herbert's poetic thanatology. The work is based on poems, dramas and prose literary works of *Rovigo's* author; the diachronic depiction was chosen. Analysis of gathered materials shows that main features of Herbert's thinking of life's end are eschatological distrust, attachment to earthly things and ambiguous attitude towards death. The work consists of an introduction, five main chapters, conclusion and bibliography.

Katarzyna PRAJZNER, *Sposoby organizowania informacji w narracyjnych tekstach kultury.*

Praca poświęcona jest teorii narracji i zawiera analizę funkcjonowania narracji wyrażanej za pomocą tekstowych, wizualnych i elektronicznych środków. Podstawowym celem analizy jest zaproponowanie modelu transmedialnego tekstu, który może być zarówno środowiskiem immesyjnym, jak i intreaktywnym. Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów teoretycznych (stanowiących propozycje postrzegania tekstualności w trzech różnych perspektywach: jako świata, jako gry i jako maszyny), czterech zawierających analizy powieści, komiksu, filmu i gry komputerowej, zakończenia oraz bibliografii.

The dissertation is concerned with the narrative theory and provides analysis of how narrative operates when expressed through textual, visual and electronic means. The main aim of this work is to propose a model of transmedial text, that may be both immesive and interactive. The work consists of an introduction, three theoretical chapters (each of them is a proposition of a different perspective on textuality: the text as world, the text as game and the text as machine), four chapters with analysis of novel, comic book, film and computer game, summary and bibliography.

Blanka BRZOZOWSKA, *Ambiwalencje flânerie. Analizy wybranych realizacji literackich i filmowych.*

Praca poświęcona jest analizie kontekstów, w jakich współcześnie funkcjonuje baudelaire'owska figura flâneura. Podstawowym celem pracy jest polemika z koncepcjami ujmującymi flâneura jako konsumenta. Dysertacja opiera się na połączeniu rozważań teoretycznych z analizami konkretnych przykładów z dziedziny literatury i filmu, możliwych do rozpatrywania w kategoriach flânerie. Rozprawa składa się ze wstępu, pięciu zasadniczych rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz filmografii.

The dissertation is concerned with the analysis of contemporary contexts of Baudelairian figure – the flâneur. The main aim of this work is to argue with theories that claim contemporary flâneur to be consumer. The dissertation is based on theoretical frame enriched by analyses of selected examples in literature and film. The work consists of an introduction, five main chapters with conclusions, bibliography and filmography.

Anna PETLAK, *Recepcja bajkopisarstwa Ignacego Krasickiego na Ukrainie w XIX wieku.*

Celem niniejszej rozprawy jest przedstawienie kwestii zainteresowania bajkami Ignacego Krasickiego na XIX-wiecznej Ukrainie. Fabulistyka polskiego bajkopisarza była źródłem inspiracji dla kilku znanych twórców ukraińskich (m.in. Petra Hułaka-Artemowskiego, Łewka Borowykowskiego, Markijana Szaszkewicza, Paulina Święcickiego, Iwana Werchratskiego) oraz dla autorów *minorum gentium*.

Za pośrednictwem tych poetów-tłumaczy wprowadza Krasicki do literatury ukraińskiej nie tylko nowe idee i tematy, lecz także poetyckie formy wypowiedzi. Rozprawa zawiera szczegółową analizę i porównanie zdobytych przez autorkę tekstów ukraińskich z utworami księcia biskupa warmińskiego.

Dysertacja składa się z pięciu rozdziałów, bibliografii i aneksu o charakterze tekstowym. Aneks pozwala zainteresowanym czytelnikom zapoznać się ze wszystkimi omawianymi tekstami ukraińskimi w pierwodrukach oraz przy okazji – z szatą graficzną różnego rodzaju edycji badanych utworów, zarówno elitarnych, jak i popularnych.

The goal of present dissertation is to depict the issue of interest in fables by Ignacy Krasicki, shown in Ukraine of the 19th Century. Works of this genre created by the Polish fable writer were the source of inspiration for several, well-known Ukrainian writers (Petro Hułak-Artemowski, Łewko Borowykowski,

Markijan Szaszkewicz, Paulin Święcicki, Iwan Werchratski and others), as well as the authors of *minorum gentium.*

Through the agency of poets-translators, Krasicki enriched Ukrainian literature not only with new ideas and topics, but new forms of poetic expression as well. The dissertation includes detailed analysis and comparison of the Ukrainian texts by The Prince Bishop of Warmia, selected by the author.

The dissertation consist of five chapters, bibliography and the appendix with texts, that allow the readers to aquatint themselves with the first editions of all the discussed Ukrainian texts and by the way – with the graphic side of different editions of studied works; those of elitist and popular sorts.

Gabriela DRABIK, *Motywy cyklu dobowego i rocznego w poezji Leopolda Staffa.*

Praca ma na celu ukazanie roli przyrody oraz różnorodności obrazów natury i motywów z nią związanych w poezji Leopolda Staffa. Poszczególne rozdziały są poświęcone pejzażom dobowym i rocznym: ranka, dnia, wieczoru, nocy, wiosny, lata, jesieni i zimy. Przedmiotem badań są też elementy tworzące krajobrazy: rośliny, zwierzęta, przykłady martwej natury. Szczególną uwagę zwrócono na sad i ogród oraz na znaczenie gór i wody w tej poezji. W pracy dokonano charakterystyki bohaterów (m.in. pielgrzyma, żniwiarzy, kochanków). Zwrócono uwagę na bogactwo środków poetyckich (animizacje, personifikacje, metafory, porównania, archaizmy, neologizmy), barw i dynamikę pejzaży. W pracy znalazły się też odwołania do odpowiednich kontekstów krytycznoliterackich, filozoficznych, religijnych, folklorystycznych. W rozprawie zaprezentowano bogactwo obrazów i nastrojów poezji Staffa oraz ważną rolę motywu przyrody.

This works presents the role of nature and diversity of natural scenery in Leopold Staff's poetry. The following chapters are devoted to annual and 24 hours' landscapes: morning, day, evening, night, spring, summer, autumn and winter. The research includes part that make a landscape: plants, animals, examples of still life. The special attention is dedicated to an orchard, garden and the importance of mountains and water in that poetry. The main characters are characterized (namely: pilgrim, lovers, harvesters). There is an abundence of artistic means (animation, personification, metaphors, comparisons, archaisms, neologisms), colours and movement of landscapes. One can find reference to appropriate critical – like literary, philosophical, religious and folk contexts. It's presented here characteristic for Staff's poetry richness of scenery and moods and especially the motive of nature.

Karolina KOŁODZIEJ, *Obraz Łodzi w piśmiennictwie pozytywistyczno-młodopolskim.*

Praca poświecona jest prezentacji i analizie obrazu Łodzi, jaki wyłania się z literatury i prasy przełomu XIX i XX w. Celem autorki doktoratu było pokazanie, jak różne konwencje literackie pozytywizmu (tendencyjność, naturalizm, realizm) i Młodej Polski (symbolizm) wpływały na literacki obraz włókienniczej metropolii. Wyakcentowano cechy najbardziej typowe dla ówczesnego postrzegania miasta: wyrazisty kontrast (czarno-białe) i antynomie natura-cywilizacja, a także elementy oryginalne (m.in. metaforyka animalistyczna, militarna, stylizacja baśniowa). Praca składa się ze wstępu, dwóch części (pierwszej – poświeconej łódzkim powieściom, drugiej – prezentującej obraz Łodzi wyłaniający się z prasy i publicystyki warszawskiej), zakończenia i bibliografii.

The dissertation focuses on the presentation and analysis of the image of Łódź as it emerges from the literature and press at the turn of the 19th century. The study aimed at displaying how various literary conventions of the periods of positivism (tendentiousness, naturalism, realism), and Young Poland (symbolism) affected the literary presentation of Łódź. The main emphasis has been put on the most typical ways in which the city was perceived, which are: the visible contrasts (black and white), the antinomy of nature and civilisation, as well as the genuine elements such as metaphors referring to animals, military, fairytale convention. The work consists of Introduction, two main parts (the first devoted to novels about Łódź, the second presenting the image of Łódź as it emerges from the Warsaw press), Conclusion and Bibliography.

Monika URBAŃSKA, *Utwory prozatorskie na łamach „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych". Wybór. Edycja krytyczna ze wstępem.*

Praca ma charakter edytorski. Jest edycją krytyczną utworów prozatorskich drukowanych w „Zabawach Przyjemnych i Pożytecznych", poprzedzonych wstępem. Podstawowym źródłem edycji były starodruki pisma oraz mikrofilmy. Rozprawa obejmuje szeroki zakres tematyki tekstów prozatorskich oraz gatunków i form literackich. Dysertacja zawiera następujące gatunki i formy literackie: mowy okolicznościowe i filozoficzne, powiastki, listy, satyry, sielankę, anegdoty, aforyzmy. Edycja powstała z 47 różnorodnych tematycznie utworów podzielonych na 5 działów: moralno-dydaktyczny, obyczajowy, okolicznościowo-polityczny, refleksyjno-filozoficzny, rozrywkowy. 41 utworów z tej publikacji nie było nigdy drukowanych. Dysertacja dowodzi wielkiego wpływu moralnego „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych" na wychowanie ówczesnych czytelników.

This dissertation is editor's in its character. It is critic edition, works of prose printed in "Zabawy Przyjemne i Pożyteczne" preceded with an introduction. The fundamental source of this edition were old prints of the magazine and microfilms. Work reveals wide scope of subject matter of prose text, genres and literary forms.

Work contains following genres and literary forms: occasional and philosophical speeches, moral tales, letters, satires, an idill, anecdotes, aphorisms.

Edition origins from 47 works various in it subject matter divided into 5 section: moral-didactic, relating to the customs, occassionaly-political, reflective-philosophical, amusing.

41 works edited in this dissertation never appeared in print. Dissertation command of great influence the moral magazine ("Zabawy Przyjemne i Pożyteczne") on education of contemporary readers.

Beata LISOWSKA, *Czasoprzestrzeń filmowa w kontekście refleksji antropologicznej.*

Celem autorki było ukazanie związków pomiędzy antropologią kultury a filmoznawstwem. Pierwszy rozdział pracy to prezentacja relacji zachodzących pomiędzy tymi dwiema dyscyplinami, a także poszukiwanie nastawienia antropologicznego na obszarze teorii filmu (np. teorie E. Morina i D. Fredricksena) oraz wykorzystanie tych przykładów z kręgu antropologii współczesności, które film czynią przedmiotem badań. Zwrócono również uwagę na szerszy kontekst tego zagadnienia, związany z antropologią wizualną. Rozdział drugi to rekonstrukcja kategorii czasu i przestrzeni w symbolicznym świecie kultury tradycyjnej oraz na gruncie teorii filmu. Kategorie te funkcjonują jako organizujące podstawową wiedzę o świecie, definiując takie pojęcia, jak: *sacrum* i *profanum*, centrum i granica, *orbis interior* i *orbis exterior*, *axis mundi* czy swojskość i obcość. W teorii filmu kategorie czasu i przestrzeni występują zaś nierzadko w łącznym pojęciu „czasoprzestrzeni". Trzecią część rozprawy wypełniają analizy i interpretacje następujących dzieł filmowych: *Kucharz, złodziej, jego żona i jej kochanek* P. Greenawaya (1989), *Crash* D. Cronenberga (1996), *Osada* M. N. Shyamalana (2004), *Powrót* A. Zwiagincewa (2003), *Jańcio Wodnik* J. J. Kolskiego (1993) i *Uniesie nas wiatr* A. Kiarostamiego (1999). Znajdując cechy wspólne analizowanych filmów, można zauważyć, iż tak jak każde z nich dotyka odmiennej tematyki, tak każde wykorzystało podobny sposób przekazywania treści kulturowych. Ujawniające się w strukturach utworów filmowych wątki antropologiczne, takie jak: teoria święta, czasu świętego i zabawy, opozycje: swój – obcy, *sacrum – profanum*, *orbis interior – orbis exterior*, centrum – granica, idea „środka świata", motyw wędrówki bohatera mitycznego,

podróży inicjacyjnej, wiara w magiczną moc słowa – funkcjonują niczym kulturowe matryce, pomagające zrozumieć również świat współczesny.

The main objective of this dissertation is to present the connection between two humanistic disciplines: film study and cultural anthropology. The first chapter discusses the relationship between mentioned disciplines with significant attention to the context of a visual anthropology. The second chapter displays reconstruction of two categories: space and time viewed in traditional culture, as well as, in the theory of the film. The third part of the dissertation is devoted to the analyses and interpretations of a few movies (*The Cook, The Thief, His Wife ad Her Lover* by P. Greenaway, *Crash* by D. Cronenberg, *The Village* by M. N. Shyamalan, *The Return* by A. Zwiagincew, *Jancio Wodnik* by J. J. Kolski and *The Wind Will Carry Us* by A. Kiarostami). Even though all discussed movies are relating to different thematical subjects, they represent one main objective: a similar way of reflecting on and existing in cultural context. The anthropological motives like: subject of the holidays, opposites: familiar – stranger, *sacrum – profanum*, center – border, believes in magical power of words, the idea of the center of the world, the journey of the mythological hero – which are hidden in the movies structures – appear to exist as a stabile intercultural connectors.